

Святослав Кохан

*Науковий керівник – канд. іст. наук, проф. Павлюк В. В.,
Національний університет “Острозька академія”*

ХОРВАТІЯ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

У статті подано короткий аналіз суспільно-політичного розвитку Хорватії на сучасному етапі. Зроблено огляд суспільно-політичного розвитку Хорватії в умовах авторитарного правління Франьо Туджмана. Аналізуються процеси європейської інтеграції, які значно вплинули на демократизацію держави за президентства Стіпе Месіча.

The article presents a brief analysis of the socio-political development of Croatia at the present stage. The article presents an overview of the socio-political development of Croatia under Franjo Tudjman's authoritarian rule and analyzes the processes of European integration, which greatly influenced on the democratization of state during the presidency of Stjepan Mesic.

В статье представлен краткий анализ общественно-политического развития Хорватии на современном этапе. Сделан обзор общественно-политического развития Хорватии в условиях авторитарного правления Франьо Туджмана. Анализируются процессы европейской интеграции, которые значительно повлияли на демократизацию государства по президентства Стипе Месича.

Після здобуття Хорватію незалежності можна говорити про два періоди її розвитку. Перший період історії сучасної хорватської держави можна виокремити у часових межах від 1990 р., коли до влади прийшла Хорватська демократична співдружність (ХДС) на чолі з Ф. Туджманом, і до 2000 р., коли відбулася зміна політичної влади в країні. Цей стан в історії Хорватії можна характеризувати як з позитивної точки зору, так і з негативної. Позитивним безперечно можна назвати проголошення державної незалежності Хорватії та її захист в умовах балканських збройних конфліктів 1991-1995 рр. В складних умовах громадянської війни з самопроголошеною

Республікою Сербська Країна, однією з головних заслуг політики Ф. Туджмана ми називаємо відстоювання і визнання світовою спільнотою неподільності території Хорватії, формування державних органів влади на національній основі, а також створення хорватських Збройних сил, у суспільстві істотно відбувається зростання національної ідентичності хорватів. У економіці помітними є намагання наближення до ринкової економіки та економічної лібералізації. Так, наприклад, прийняття стабілізаційної програми “шокової терапії” (жовтень, 1993 р.) та запровадження національної валюти (30 травня 1994 р.) дало позитивні результати вже на початку 1995 р.

Проте, з іншої сторони, з приходом до влади Ф. Туджмана у країні почав встановлюватися авторитарний режим. Особливо це проявилось у роки війни, коли партія Ф. Туджмана (ХДС) повністю злилася з машиною державного управління, проводила політику придушення інакомислення і жорсткого контролю над ЗМІ. Надзвичайними функціями була наділена Національна рада оборони і безпеки, котра часом підміняла уряд і парламент. І хоч після закінчення війни у 1995 р., коли ХДС відмовляється від авторитарного стилю управління суспільством і починає справді демократичні реформи в усіх сферах суспільного життя, у суспільстві й надалі залишається відчутним авторитет Ф. Туджмана.

Складна політична ситуація, боротьба за власну державність сприяли розвитку у державі настроїв “евроскептицизму”. Хорватська політична еліта відмовляється від участі у будь-яких об’єднаннях і союзах, які хоча б чимось нагадували колишню Югославію. Підтвердження цій тезі висловлено у змінах до Конституції Республіки Хорватія від 1997 р. Все це надавало негативного іміджу державі в очах європейської громадськості, і все сильніше поглиблювало ізоляціоністське становище Хорватії. [3]

В 2000 р. відбулися чергові парламентські та президентські вибори. Результати виборів показали нову розстановку політичних сил у країні. Більшість голосів уперше одержали опозиційні ліві партії, що утворили дві коаліції. Новим президентом став Стіпе Месіч. Новий президент пообіцяв, що за його президентства “державна вступить в єдиний європейський дім”. Прихід до влади Стіпе Месіча ознаменував початок нового періоду в історії Хорватії, який характеризується значною демократизацією як внутрішньої, так і зовнішньої політики держави. [4]

У своїй політичній програмі основними напрямками як внутрішньої, так і зовнішньої політики Республіки Хорватії колишній президент відзначав незмінно збереження і забезпечення миру та вза-

еморозуміння між державами і народами, утвердження положення Хорватії на міжнародній арені, розвиток дружніх відносин з впливовими структурами та з державами світу, демократизацію суспільно-політичного життя. покращення економічного становища та загальна презентація Хорватії. Всі ці напрямки в основному мали за мету створення відповідних умов для реалізації основних стратегічних пріоритетів шляхом залучення до європейських та трансатлантичних політичних, економічних та безпекових інтеграцій [2].

Саме тому, на нашу думку, суспільно-політичний розвиток Хорватії в цей період доречно було б розглядати через призму євроатлантичної інтеграції держави. Питання євроінтеграції стало ключовим у програмах політичних партій, які йшли на парламентські вибори 2003 р. Перемога ХДС і подача заявки на членство в ЄС – стали показником готовності і політичних еліт, і народних мас до проведення складних, проте вкрай необхідних реформ суспільно-політичного життя за європейським зразком. Процедура скринінгу і початок переговорів про вступ Хорватії до ЄС у 2005 р. стали відповідними точками у європейській трансформації держави. А вже підписання у 2011 р. Угоди про вступ Хорватії до ЄС стало показником завершення трансформації держави, її відповідності *acquis communautaire* та загальним критеріям відповідності провідним країнам Європи. [1]

Саме проведення реформ у фарватері євроінтеграційних процесів стало запорукою ефективної політичної трансформації Хорватії, що безумовно є показовим прикладом і досвідом для інших країн колишнього соціалістичного табору.

З огляду на це, можна сміливо ствердити, що європейська інтеграція стала для Хорватії не зовнішньополітичним прагненням, а політичною необхідністю для ефективної трансформації держави від авторитарно-тоталітарної системи суспільного устрою до демократичного суспільства і правової держави.

Список використаних джерел та літератури:

1. Буланникова Ю. Процес интеграции стран Западных Балкан в Евросоюз [Электронный ресурс] / Ю.Буланникова // Интеграционные процессы глазами молодых ученых МГИМО / Университет МГИМО. – М. : Вестник МГИМО, 2010. – № 2(11). – Режим доступа: http://www.vestnik.mgimo.ru/fileserver/11/vestnik_11-28_bulannikova.pdf. – Название с экрана.

2. Месич С. Хорватия – десять лет перемен [Электронный ресурс] / С.Месич // Доклад Президента Хорватии Стипе Месича в Москве / Зо-

лотая коллекция. – М. : Международная жизнь, 2010. – № 10. – Режим доступа: <http://interaffairs.ru/read.php?item=378>. – Название с экрана.

3. Ротшильд Дж., Уінгфілд Н. М. Повернення до різноманітності: політична історія Східно-Центральної Європи після Другої світової війни [Текст] / Дж. Ротшильд / Пер. з англ. В. Т. Лапицького, С. М. Рябчук. – К.: Мегатайп, 2004. – 384 с. ISBN 5-85722-105-6.

4. Черета М. Политическое землетрясение в Хорватии [Электронный ресурс] / М. Черета. – К. : Зеркало Недели, 2000. – № 2. – Режим доступа: http://gazeta.zn.ua/POLITICS/politicheskoe_zemletryasenie_v_horvatii.html. – Название с экрана.